

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Julkisen talouden velkakriisin vaikutukset EU:n hallintoon” (oma-aloitteinen lausunto)

(2011/C 51/03)

Esittelijä: **Michael SMYTH**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 29. huhtikuuta 2010 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla antaa oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

Julkisen talouden velkakriisin vaikutukset EU:n hallintoon.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjako antoi lausuntonsa 7. syyskuuta 2010.

Komitean toimikauden vaihtumisen vuoksi ETSK päätti täysistunnessaan, että lausunto käsitellään lokakuun täysistunnessa, ja nimesi työjärjestyksensä 20 artiklan nojalla yleisesittelijäksi Michael SMYTHin.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 21. lokakuuta 2010 pitämässään 466. täysistunnessa seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 120 ääntä puolesta ja 7 vastaan 5:n pidätyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Talous- ja finanssikriisin käynnistämä julkisen talouden velkakriisi uhkaa talous- ja rahaliiton olemassaoloa ja edellyttää tehokkaita rahoitus- ja talousalan toimia sekä poliittisia ratkaisuja. Se on osoittanut, että vakaus- ja kasvusopimus ei ole riittävä mekanismi jäsenvaltioiden budjettivastuun varmistamiseksi.

1.2 ETSK tukee neuvoston ja Ecofin-neuvoston tähänastisia toimenpiteitä jäsenvaltioiden tukemiseksi rahoituskriisissä Euroopan rahoituksen vakautusmekanismin (*European Financial Stabilisation Mechanism*, EFSM) ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (*European Financial Stability Facility*, EFSF) avulla. Kyseessä on väliaikainen ratkaisu, mutta sen avulla voidaan luoda perusta pysyväle menettelylle ja ehdollisen rahoitustuen puitteet perustamalla todellinen Euroopan valuuttarahasto. Voitaisiin myös tutkia mahdollisuutta perustaa julkisia velkoja hallinnoiva eurooppalainen virasto, joka laskee liikkeelle euro-obligaatioita.

1.3 Jotta voidaan estää Euroopan talouden elvytyssuunnitelman tavoitteiden vaarantuminen, ETSK kehottaa käynnistämään euroalueella julkisen velan vähennysohjelmia, joiden avulla voidaan varmistaa alueen talouden ja rahamarkkinoiden vakaus. Tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon Euroopan komission tiedonantoon ”Eurooppa 2020 – Älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia” sisältyvät talouden ja työllisyyden elvytystavoitteet, joita kriisi on vakavasti uhannut.

1.4 EU:n hallinto voi ottaa velkakriisistä paljon oppia. Talouspolitiikkaa käsittelevän työryhmän alustavat valvontaa ja seuraamuksia koskevat ehdotukset ovat oikeansuuntaisia. ETSK katsoo kuitenkin, että seuraamusten vastapainona on vahvistettava

eurooppalaista yhteisvastuuta julkisten velkojen hallinnoinnin osalta. ETSK toteaa, ettei edelleenkään ole olemassa virallista mekanismia, jonka mukaan julkistalouden maksukyvyttömyyttä käsiteltäisiin. Tämä on edelleen talous- ja rahaliiton rakenteellinen heikkous, johon poliittisten päättäjien on puututtava. Seuraamusten olisi kuitenkin oltava sekä poliittisia että taloudellisia, jotta vältetään asianomaisten maiden velkaantuminen entisestään.

1.5 Julkisen talouden velkakriisi johtuu suureksi osaksi joidenkin unionin jäsenvaltioiden harjoittamasta vastuuttomasta budjettipolitiikasta ja osittain harkitsemattomista pankkilainoista, jotka kiihdyttivät rakentamista ja rahoituskuplien syntymistä, sekä osittain luottoluokituslaitosten harkitsemattomasta toiminnasta. Valtavat veronmaksajien rahoilla kustannetut pankkien pelastusoperaatiot eräissä jäsenvaltioissa ja niistä johtuva maailmanlaajuisen rahoitusjärjestelmän epävakaus olivat myös merkittäviä kriisin syitä. Tulevaisuudessa maailmanlaajuisesta pankkijärjestelmästä on uudistettava tehokkaasti, jotta voidaan estää tällaisen toiminnan toistuminen.

1.6 ETSK toivoo, että kun tammikuussa 2011 ryhdytään vahvistamaan EU:n talouden ohjausjärjestelmää EU-ohjausjakson mukaisesti koordinoimalla entistä paremmin jäsenvaltioiden talouspolitiikkoja⁽¹⁾, tavoitteena on kriisin vakavasti uhkaamien työpaikkojen säilyttäminen Euroopassa.

1.7 Komitea katsoo kuitenkin, ettei ainakaan euroalueen maissa riitä vain talouspolitiikan koordinointi, vaan tarvitaan todellista yhteistä talouspolitiikkaa, ja että ainakin alkuvaiheessa on syytä koordinoida myös finanssipolitiikkaa.

⁽¹⁾ KOM(2010) 367 lopullinen, ”Talouspolitiikan koordinoinnin tehostaminen vakautta, kasvua ja työpaikkoja varten – välineet vahvistamaan EU:n talouden ohjausjärjestelmään”.

2. Kriisin tausta – talous- ja rahaliittoa tukevat finanssipolitiikat

2.1 Julkisen talouden kurinalaisuus on yksi makrotalouden vakauden keskeisistä osatekijöistä. Tämä pätee erityisesti euroalueen kaltaiseen rahaliittoon, jossa itsenäiset valtiot säilyttävät edelleen vastuunsa omasta finanssipolitiikastaan. Euroalueella ei voida enää hyödyntää kansallista raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa maakohtaisiin häiriöihin vastaamiseksi. Finanssipolitiikat ovat näin ollen tehokkaita, mutta ne voivat mukautua paremmin tällaisiin häiriöihin, jos lähtötilanne on vakaa.

2.2 Finanssipolitiikan vakauden varmistamiseksi ja hintavakautta vaarantavien tekijöiden rajoittamiseksi on luotu useita mekanismeja. Nämä järjestelyt vahvistetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 121, 123, 124, 125 ja 126 artiklassa. Ne sisältävät kasvu- ja vakaussopimuksen (121 ja 126 artikla), liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn (126 artikla), keskuspankkirahoituksen kiellon (123 artikla), erityis oikeuksien kieltämisen rahoituslaitoksissa (124 artikla) ja avustamiskiellon (125 artikla).

2.3 Sopimuksessa vahvistetun budjettipolitiikan perussääntö on, että jäsenvaltioiden on vältettävä liiallisia julkistalouden alijäämiä. Säännön mukaan jäsenvaltioiden julkisen talouden vuosittainen alijäämä saa olla enintään 3 prosenttia bkt:stä ja bruttolle saa olla enintään 60 prosenttia bkt:stä.

2.4 Poikkeustapauksissa mainitun rajan ylittävä alijäämä voidaan hyväksyä väliaikaisesti, mikäli ylitys jää *vähäiseksi*. Päätös jäsenvaltion alijäämän liiallisuudesta kuuluu Ecofin-neuvostolle, joka toimii Euroopan komission suosituksesta. Mikäli neuvosto toteaa, että jäsenvaltion alijäämä on liiallinen, toimitaan tätä varten määritellyn menettelyn mukaisesti. Menettely voi lopulta johtaa seuraamusten määräämiseen kyseiselle valtiolle.

2.5 Vakaus- ja kasvusopimuksen perusajatuksena on varmistaa terveen budjettipolitiikan jatkuva noudattaminen. Sopimuksessa vahvistetaan jäsenvaltioiden velvoite sitoutua keskipitkän aikavälin tavoitteeseen, jonka mukaan rahoitusasema on lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen, kuten maakohtaisissa yksityiskohdissa määritellään. Pitäytymisen tässä ohjeessa odotetaan antavan jäsenvaltioille liikkumavaraa tavanomaisissa suhdannevaihteluissa ylittämättä julkisen velan alijäämälle asetettua viitearvoa eli kolmea prosenttia bkt:sta. Todellisuudessa vakaus- ja kasvusopimuksen perusajatus ja toiminta ovat olleet hyvin kaukana toisistaan. Euroopan keskuspankki totesi äskettäin seuraavaa:

”Yksittäiset jäsenvaltiot noudattavat kuitenkin Maastrichtin sopimuksen ja vakaus- ja kasvusopimuksen budjettisääntöjä epäyhdenmukaisesti. Joissakin maissa julkistalouden alijäämä on ylittänyt kolme pro-

senttia bkt:stä -viitearvon toistuvasti ja jatkuvasti. Sen perusteella voidaan päätellä, että ainakin mainituissa tapauksissa sopimuksen täytäntöönpano ei ole ollut riittävän kurinalaista eikä siihen ole ollut tarvittavaa poliittista tahtoa. Ylioptimistiset kasvuennusteet, jälkeensä tehdyt tietojen tarkistukset, odottamattoman suuret tulotason heilahtelut ja jatkuva lipsuminen menoissa ovat aiheuttaneet eri maissa erasteisia poikkeamia finanssipoliittisista suunnitelmista.” ”Ten years of the Stability and Growth Pact”, Euroopan keskuspankin kuukausikatsaus, lokakuu 2008.

2.6 Ilmeinen epäonnistuminen talous- ja rahaliittoa tukevien finanssipoliittisten sääntöjen noudattamisessa edelsi nykyistä maailmanlaajuisia rahoituskriisiä, mutta voidaan katsoa, että julkisen velan laiminlyöntiin liittyvät riskit rahaliitossa edustavat kriisin toista vaihetta. Asunto- ja rakennusalan kupliin johtanut, vuosikymmenen ajan jatkunut helppojen luottojen kasvu ja siitä seurannut talousromahdus eräissä jäsenvaltioissa on johtanut jatkuvasti paheneviin velkaongelmiin. On jokseenkin ironista, että Kreikan, Espanjan ja Portugalin hallitusten ei tarvinnut pelastaa pankkijärjestelmiään veronmaksajien varoin pankkikriisin aikana, mutta nyt niiden julkistalouden velkaongelmat uhkaavat horjuttaa pankkeja kaikkialla EU:ssa. Tämä osoittaa, että veronmaksajien varoin rahoitetut pankkien pelastusoperaatiot eivät olleet tärkein syy julkisen velan kasvuun.

2.7 Pankkikriisin aikana esitettiin usein, että jotkut pankit olivat ”liian suuria, jotta niiden voitaisiin antaa mennä konkurssiin”, ja nyt keskustellaan kasvavan julkisen velan kanssa painivien jäsenvaltioiden olevan ”liian tärkeitä, jotta niiden voitaisiin antaa luisua maksukyvyttömyksi”. Veronmaksajien oli juuri pakon edessä hyväksyttävä tarve pelastaa vastuuttomia pankkeja ja nyt kansainväliset obligaatiomarkkinat edellyttävät eräiden jäsenvaltioiden julkistaloudelta mahdollisesti vielä suurempaa mukautumista. Julkistalouden maksukyvyttömyyden aiheuttama epävarmuus on myös alkanut horjuttaa euroa ja aiheuttanut pelkoa siitä, että ongelmat voivat levitä useisiin euroalueen jäsenvaltioihin.

2.8 Julkistalouden velkakriisi on luottamus- ja kriisi, joka kohdistuu yleensä EU:hun ja etenkin euroalueeseen. Se edellyttää sekä poliittista että taloudellista ratkaisua. Kriisi on asettanut kyseenalaiseksi edellä mainittujen, yhteisen rahan vakauden varmistamiseksi laadittujen finanssipoliittisten järjestelyjen riittävyyden. On jossain määrin perusteltua todeta, että vakaus- ja kasvusopimus on epäonnistunut ja että Euroopan on nyt luotava uudet raha- ja finanssipoliittiset puitteet, joiden avulla voidaan puuttua tehokkaammin jonkin jäsenvaltion äärimmäisen heikkoihin taloudellisiin tuloksiin tai jopa vararikkoon. Jos näin on, millainen tämä kyseinen kehys saattaisi olla?

3. Vaihtoehtoiset raha- ja finanssipoliittiset puitteet

3.1 Sekä politiikan teoriasta että täytäntöönpanoasteesta on viime kuukausina keskusteltu runsaasti. Eräs kiinnostava ehdotus julkistalouden velkakriisin ja vajeongelman ratkaisemiseksi on Euroopan valuuttarahaston (EMF) perustaminen. (?) Ehdotuksen perusajatuksena on se, että Kansainvälisellä valuuttarahastolla ei ole kokemusta rahaliiton jäsenvaltion maksukyvyttömyysvaaraan puuttumisesta ja että EU:lla olisi käytössään paljon tehokkaammat täytäntöönpanomekanismit Euroopan valuuttarahaston ollessa toiminnassa.

3.2 Euroopan valuuttarahasto tulisi nähdä samantapaisena poliittisena ratkaisuna äskettäiseen talousromahdukseen kuin ne ratkaisut, joiden tavoitteena oli estää suurten rahoituslaitosten vararikko. EU:n toipuessa pankkikriisistä poliittinen keskustelu on keskittynyt uudistuksiin, jotka mahdollistaisivat rahoituslaitosten hallitun maksukyvyttömyyden ja maksuvaikueksista kärsivien suurten pankkien pelastusrahastojen omarahoituksen. Toisin sanoen Euroopan poliittiset päättäjät pyrkivät nyt rahoitusjärjestelmien vakauttamisen jälkeen varmistamaan, että tulevaisuudessa rahoituslaitokset huolehtivat veronmaksajien sijaan raskaista pelastustoimenpiteistä kriisiaikoina. Pankkialan uudistusehdotuksiin sisältyy omavaraisuusasteen korottaminen, valvonnan tiukentaminen, pankinjohtajien bonusten rajoittaminen ja yrityskohtaisten varautumis- ja kriisiratkaisusuunnitelmien laatiminen. Talous- ja rahaliiton osalta järjestelmää on vahvistettava yhteisen rahan turvaamiseksi, jotta se kykenisi selviytymään yhden jäsenvaltion maksukyvyttömyyden tai vararikon aiheuttamasta epävakaudesta.

3.3 Euroopan valuuttarahaston perustamista ehdottaneet totesivat, että rahasto olisi perustamissopimukseen sisältyvän vahvistetun yhteistyön periaatteen mukainen eikä siten todennäköisesti edellyttäisi sopimuksen muuttamista. Asianmukaisesti perustetun Euroopan valuuttarahaston avulla voitaisiin puuttua vakaussopimuksen tähänastisen epäonnistumisen aiheuttamiin talous- ja rahaliiton rakenteellisiin heikkouksiin sekä avustamiskielon ilmeiseen epäuskottavuuteen.

3.4 Kuinka tällainen rahasto sitten rahoitettaisiin? Jotta voitaisiin minimoida Kreikan hätätoimenpidepaketin rahoittamiseen osallistuvien Saksan ja Ranskan kohtaama moraalikadon ongelma, ainoastaan Maastrichtin kriteereitä rikkovat maat maksaisivat Euroopan valuuttarahastoon. Niiden maksujen aste määriteltäisiin kahden säännön perusteella:

— Vuosittain yksi prosentti liiallisesta velasta, joka tarkoittaa julkisen velan todellisen tason (edellisen vuoden lopulla) ja Maastrichtin kriteerien mukaisen raja-arvon (60 prosenttia

bkt:sta) erotusta. Kreikalle, jonka julkinen velka suhteessa bkt:hen on 115 prosenttia, tämä merkitsisi 0,55 prosentin osuutta Euroopan valuuttarahaston rahoituksessa.

— Yksi prosentti liiallisesta alijäämästä eli siitä tietyn vuoden alijäämästä, joka ylittää Maastrichtin kriteerien mukaiset kolme prosenttia bkt:sta. Kreikalle, jonka alijäämä on 13 prosenttia bkt:sta, tämä merkitsisi 0,10 prosentin osuutta bkt:sta valuuttarahaston rahoitukseen.

Vuodelta 2009 Kreikan osuus olisi ollut 0,65 prosenttia bkt:sta, mikä on huomattavasti vähemmän kuin nyt vaadittu säästötoimien taso.

3.5 Lisäksi Euroopan valuuttarahasto voisi lainata rahaa markkinoilta, niin että sillä olisi jo kerättyjä osuuksia täydentävät, riittävät varat erilaisten tarpeiden täyttämiseksi. Rahasto voisi tarjota rahoitustukea joko realisoimalla osan varoistaan tai takaamalla jonkin jäsenvaltion obligaatiolainan. Jälkeenpäin arvioiden Euroopan valuuttarahasto olisi ehdotettua rahoitusmekanismia talous- ja rahaliiton perustamisesta lähtien käyttämällä voinut kerätä varoja 120 miljardia euroa. Yhdistettynä asianmukaisiin markkinalainoihin se riittäisi minkä tahansa euroalueen pienehkön jäsenvaltion pelastustoimien rahoittamiseen.

3.6 Valvonnan osalta EU:lla on useita vaihtoehtoja rakennerahastotuen katkaisemisesta uusien rahoitustakuiden peruuttamiseen tai jopa maan poistamiseen euroalueen rahamarkkinoilta. Tällaisia rangaistuksia käytettäisiin asteittain, koska ne luovat merkittävää taloudellista painetta jäsenvaltioille, jotka eivät toteuta aiemmin sovittuja uudistusohjelmia.

3.7 Yksi ehdotetun Euroopan valuuttarahaston väitetyistä eduista olisi se, että sen avulla voitaisiin hallita euroalueen sellaisen jäsenvaltion maksukyvyttömyys, joka ei täytä uudistusohjelman vaatimuksia. Epävarman kansainvälisillä obligaatiomarkkinoilla tapahtuvan velkojen uudelleenjärjestelyn sijaan Euroopan valuuttarahasto voisi tarjota maksukyvyttömän jäsenvaltion velan haltijoille mahdollisuutta vaihtaa velka tiettyyn kurssiin valuuttarahaston saataviin. Näin maksukyvyttömyyden aiheuttamat häiriöt jäisivät rajallisiksi ja rahoituslaitosten menetyksiä voitaisiin myös vähentää.

3.8 Euroopan valuuttarahaston kannattajat väittävät, että sillä on merkittäviä etuja verrattuna Kansainväliseen valuuttarahastoon turvautumiseen. Euroopan valuuttarahasto voisi hallinnoida asianmukaisesti jäsenvaltioiden maksukyvyttömyyttä, mikä minimoisi haitalliset heijastusvaikutukset obligaatio- ja muilla rahoitusmarkkinoilla. Kuten pankkikriisistä saatiin oppia, strategiana tulisi nyt olla sekä tulevan kriisin estäminen että valmistautuminen siihen. Näin on myös julkisen talouden velkakriisin tapauksessa. Kun ja jos nykyinen kriisi on ohi, Euroopan on valmistauduttava uuteen kriisiin.

(?) Ehdotus sisältyy kokonaisuudessaan julkaisuun *How to deal with sovereign debt default in Europe: Towards a Euro(peak) Monetary Fund*, D. Gros ja T. Mayer, Policy Brief No 202, Centre for European Policy Studies, toukokuu 2010. Monet käsillä olevassa asiakirjassa esitetyt näkökohdat ovat peräisin kyseisestä oivaltavasta teoksesta.

3.9 Toinen mielenkiintoinen seikka liittyy Euroopan talouden elvyttämisen ja velan vähentämisen väliseen jännitteeseen. Tutkimuksissa on osoitettu, että euroalueella Maastrichtin kriteereihin perustuva budjettikuri ja vakaus- ja kasvusopimus ovat hillinneet talouskasvua Yhdysvaltojen ja Yhdistyneen kuningaskunnan tilanteeseen verrattuna. ⁽³⁾ On ironista, että rahoituskriisi alkoi Yhdysvalloista ja siellä poliittisena reaktiona on ollut valtava raha- ja finanssialan suhdanteita tasaava tuki. Euroalueen makrotalouspolitiikka on kärsinyt passiivisuudesta, koska politiikassa on suosittu vakaata rahapolitiikkaa kasvun kustannuksella. Se on ymmärrettävää, kun ajatellaan yhteisen rahan ja Euroopan keskuspankin uskottavuutta, mutta nykyisin sen voidaan katsoa mahdollisesti haittaavan talouden elpymistä. Voidaan jopa ajatella, että vakaus- ja kasvusopimuksen rajojen lieventäminen voisi edistää talouden elpymistä ja velkakriisistä selviytymistä.

3.10 Voidaan väittää, että kaikkien julkisen talouden velkakriisin ratkaisemiseen tähtävien politiikkojen tai institutionaalisten ratkaisujen tulisi perustua velan vähentämiseen vaarantamatta Euroopan talouden elvytysuunnitelman tavoitteita. Eräs mahdollinen keino voisi olla velanvähentämisprosessin yhdistäminen investointien laajentamiseen velan vähentämisen deflatoristen vaikutusten hillitsemiseksi. Tämä ehdotus perustuu Jacques Delorsin vuoden 1993 valkoiseen kirjaan kasvusta, kilpailukyvästä ja työllisyydestä. Sen perusajatuksena on mahdollisuus velan siirtoon. Osa kunkin jäsenvaltion julkistalouden velasta siirrettäisiin Euroopan unionin obligaatioihin. Siirto velvoittaisi jäsenvaltiot yhä maksamaan osuutensa euro-obligaatioiden muodossa olevista veloistaan. Kyseessä ei näin ollen olisi velkojen poistaminen eikä se myöskään lisäisi velkaongelmissa olevien jäsenvaltioiden lainanottoa. Paremminkin se alentaisi siirretyn osuuden kustannuksia. Kyseisen ehdotuksen kannattajat katsovat, että se voitaisiin toteuttaa nykyisten perustamissopimuksen suuntaviivojen mukaisesti. Samalla ehdotetaan, että velansiirron ohella Euroopan investointipankin ja kansallisten rahoituslaitosten lainanottoa laajennetaan Euroopan talouden elvytysuunnitelman rahoittamiseksi ja aggressiivisen velanvähentämisen aiheuttaman työtulojen ja kaupan supistumisen lieventämiseksi. ⁽⁴⁾

3.11 Virallinen vastaus velkakriisiin annettiin neuvoston 9. toukokuuta 2010 pidetyn ylimääräisen kokouksen jälkeen. Siihen sisältyy Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin perustaminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 122 artiklan 2 kohdan (poikkeukselliset tapahtumat) ja euroalueen jäsenvaltioiden hallitustenvälisen sopimuksen mukaisesti. Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin käytettävissä on 60 miljardia euroa ja sen toimintaa ohjaavat samankaltaiset ehdot

⁽³⁾ Ks. Fitoussi, J. P. & F. Saraceno: "Europe: How deep is a Crisis? Policy Responses and Structural Factors Behind Diverging Performances". *Journal of Globalisation and Development*, Volume 1 Issue 1, Berkeley Electronic Press 2010.

⁽⁴⁾ Tyhjentävä kuvaus mainituista ehdotuksista on saatavilla Insight-hankkeen internet-sivustossa olevassa S. Hollandin artikkelissa "A European Monetary Fund, Recovery and Cohesion", osoitteessa <http://www.insightweb.it/web/node/136> (noudeutu 10.6.2010).

kuin Kansainvälistä valuuttarahastoa. Lisäksi on luotu erityisjärjestely, jota kutsutaan jatkossa Euroopan rahoitusvakausvälineeksi. Erikoisjärjestely kestää kolme vuotta ja sen puitteissa on käytettävissä 690 miljardia euroa poikkeuksellisista rahoitusongelmista kärsivien euroalueen jäsenvaltioiden tukemiseksi. Lisäksi Euroopan keskuspankki on alkanut toimia obligaatiomarkkinoilla ostamalla talousongelmista kärsivien valtioiden velkoja.

3.12 Mainittuihin uusiin järjestelyihin liittyy useita tärkeitä näkökohtia. Ensiksikin ne eivät ole halpoja rahoitusvaihtoehtoja. Asianomainen jäsenvaltio maksaa kaikki korot ja lainapäöman komission kautta. Siinä mielessä Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi ei ole pelastusväline ja näin ollen se on 125 artiklan mukainen. Toiseksi Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi ja rahoitusvakausväline ovat luottojärjestelyjä eivätkä budjettikohdita, ja näin ollen ne kuuluvat omien varojen järjestelmään. Kolmanneksi Euroopan rahoituksenvakausväline toimii kolmen vuoden ajan, mutta sen vaikutukset voivat ulottua useita vuosia pidemmälle, jos se laskee liikkeelle maturiteetiltaan pidemmän aikavälin obligaatiolainoja. Neljänneksi on suunniteltu, että Euroopan rahoitusvakausvälineen avulla lasketaan liikkeelle obligaatiolainoja, jotka kaikki EU:n jäsenvaltiot takaavat 120 prosenttiin asti. Niiden on määrä olla luottoluokitusluokkaa AAA, mikä tarkoittaa, että niiden hoitokustannukset on minimoitu. ⁽⁵⁾ Lopuksi Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi on konkreettinen osoitus siitä, että EU:n yhteisvastuu on talous- ja rahaliiton tärkein perusta.

3.13 Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin ehdotusten onnistuminen nykyisen velkakriisin ratkaisemisessa selviää tulevina kuukausina. Se riippuu siitä, kuinka laajalti yksittäiset jäsenvaltiot toteuttavat talouden sopeuttamistoimia, joita EU ja Kansainvälinen valuuttarahasto niiltä edellyttävät. EU on vahvistanut, että se haluaa lujittaa julkisen talouden kurinalaisuutta ja luoda pysyvät kriisintarkkailupuitteet. Jälkimmäinen tavoite on aiheuttanut spekulointia siitä, että Euroopan rahoituksenvakautusmekanismista ja rahoitusvakausvälineestä voitaisiin tehdä pysyviä järjestelmiä. Se voi kuitenkin olla vaikeaa, koska se edellyttäisi kaikkien jäsenvaltioiden yksimielistä hyväksyntää. Ehdotusten puuttuminen julkistalouden maksukyvyttömyysongelman ratkaisemiseksi tarkoittaa, että poliittiset päättäjät eivät hyväksy tällaista mahdollisuutta. Se on täysin ymmärrettävää, mutta tämä ei poista ongelmien mahdollisuutta.

4. Kriisin opetukset

4.1 On käymässä selväksi, että velkakriisi olisi voitu välttää, jos jäsenvaltiot ja EU olisivat noudattaneet parempaa hallintotapaa, ja on ehdottoman tärkeää, että tällaiset aiemmin esiintyneet hallinnolliset heikkoudet eivät enää toistu. Tätä varten talouspolitiikkaa koordinoiva työryhmä on esittänyt toimenpiteitä vahvistaakseen julkisen talouden valvontaa, joka on vakaus- ja kasvusopimuksen kannalta johdonmukaista. Näihin toimenpiteisiin

⁽⁵⁾ Kaikki tärkeimmät luottoluokituslaitokset ilmoittivat 21. syyskuuta 2010, että ne myöntävät luokan AAA Euroopan rahoitusvakausvälineen avulla liikkeeseen lasketuille lainoille.

kuuluvat jäsenvaltioiden alustavien talousarvioiden vertaisarviointi, kolmen ja 60 prosentin velkakynnyksen ylittämistä aiheutuvien seuraamusten aikaistaminen, liiallista alijäämää koskevan menettelyn käynnistäminen, mikäli velkaa ei vähennetä riittävän ajoissa, ja kansallisten tilastokeskusten aiempaa suurempi riippumattomuus jäsenvaltioiden hallituksista.

4.2 Tärkeimpien luottoluokituslaitosten rooli ja käyttäytyminen rahoitus- ja velkakriisin aikana on ollut vähintäänkin epäilyttävää.⁽⁶⁾ Saksan liittokansleri Angela Merkel on ehdottanut uuden itsenäisen eurooppalaisen luottoluokituslaitoksen perustamista nykyisten kolmen suuren laitoksen kilpailijaksi.⁽⁷⁾ On myös ehdotettu, että Eurostatille olisi myönnettävä oikeus antaa jäsenvaltioiden julkistaloutta koskevia luokituksia. Jos Eurostatilla olisi ollut tällaiset toimivaltuudet jo aiemmin, se olisi ehkä kyennyt varoittamaan Kreikan velkakriisistä aikaisemmin⁽⁸⁾.

4.3 Komissiota on arvosteltu tarkkaavaisuuden ja aktiivisuuden puutteesta jäsenvaltioiden julkistaloutta koskevan tiedon laadunhallinnassa. Tämä liittyy laajempaan valvontaa, tarkastusta ja säännösten noudattamista koskeviin kysymyksiin, jotka ovat keskeisiä tekijöitä vakaus- ja kasvusopimuksen mekanismien epäonnistumisen kannalta. Pitkän aikavälin ratkaisussa on puuttava tehokkaasti tällaisiin kysymyksiin.

4.4 Vaikka Kreikan, Espanjan ja Portugalin pankkien pelastamiseksi ei tehty veronmaksajien rahoittamia toimia, tällaisten operaatioiden laajuus muualla EU:ssa ja Yhdysvalloissa on osaltaan aiheuttanut ennennäkemätöntä painetta valtioiden obligatiomarkkinoille ja vauhdittanut kriisiä. On erittäin tärkeää uudistaa maailmanlaajuisia pankkijärjestelmää tehokkaasti, jotta voidaan estää tällaisen rahoitusmarkkinoihin liittyvän, taloudellisen ja yhteiskunnallisen epävakauden toistuminen.

Bryssel 21. lokakuuta 2010

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Kattava analyysi luottoluokituslaitosten puutteista löytyy Yhdysvaltojen arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomaisen (SEC) asiakirjasta *Summary Report of Issues Identified in the Commission Staff's Examinations of Select Credit Rating Agencies* osoitteesta <http://www.sec.gov/news/studies/2008/craexamination070808.pdf> (noudettu 10.6.2010).

⁽⁷⁾ Irish Times -lehden mukaan Saksan liittokansleri totesi, että uusi laitos "ei luonnollisestikaan olisi poliittisesti riippumaton" mutta "toimisi kestäväen taloudenpidon hengessä eikä keskittyisi vain lyhyeen aikavälin toimintaan". Irish Times 21.5.2010.

⁽⁸⁾ Vierailullamme Eurostatiin meille kerrottiin, että Eurostat oli aiemmin toistuvasti varoittanut Kreikan suuresta alijäämästä ja julkistalouden velkakriisistä, mutta kukaan ei ottanut sitä vakavasti.